

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

48. De quibusdam circumstantiis in censibus appositis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

nibus dictis, tales contractus cum apothecationibus liciti
sunt.

*De quibusdam circumstantijs in censibus
appositis.*

CAPVT XLVIII.

Solent aliæ circumstantiæ his censibus addi.

Quarum vna est pœna; nimirum si venditor per duos
vel tres annos pensionem non soluerit, possessione, super
quam est census, spoliatur; apponere autem pœnam licitum
est ex natura rei, & ita in lege Tauri. 68. apud Hispanos sancit-
ur: tamen ut iuste exigatur ab emptore, duplex est conditio
necessaria.

Vna, ut culpa venditoris intersit, putà, qui culpa sua non
soluerit, cum tamen potuerit; cum enim absq; culpa sua non
soluit, nimirum, quia non habet, nec culpa sua incidit in talẽ
impotentiam, tunc non potest iuste exigere, non enim pœna
exigenda, ubi nulla intercedit culpa.

Altera est, ut sit pœna proportionata culpæ: non enim lici-
tum est, pro minima culpa grauem imponere pœnam, nec
iuste exigatur post culpam. His duobus seruatis licite apponi-
tur illa pœna.

Solet secundo alia etiam interuenire circumstantia, nimi-
rum, in censu perpetuo redimibili solet poni sub pacto, ne per
tres primos annos redimi possint. Hoc autem etiam licitum
est, ut bene dicit Soro, sicut etiam licitum est emere domum
cum pacto retrouendendi, hæc conditio, ut per annum,
vel plus non redimatur. Ut tamen hoc possit iuste fieri, debet
emptor augere pretium, quo emit censum: nam illa conditio
onerat venditorem, qui alias poterat, quoties libebat redime-
re. Vnde, si centum dantur pro decem absque tali conditio-
ne, iniustum videtur non plus dare pro decem, illa apposi-
ta conditio, per quam plus oneratur venditor; quoties e-
nim extra communem rationem censuum, cum illa apothec-
atione, oneratur plus venditor, tunc pretium emptoris de-
bet augeri, aut pretium pensionis minui: sicut, cum emptor
magis oneratur; aut pensio augeri, aut pretium emptoris mi-
nui debet.

Solet tertium aliud apponi in hoc eodem censu redimibili nimirum, ut nisi intra certum tempus redimatur, puta, quatuor, vel quinque annos, maneat irredimibilis: & hoc etiam licitum est ex se; tamen debet considerari an sit conditio, an sit potius pœna talis circumstantia: si enim sit conditio, tunc debet venditor accipere minus pretium pro eadem pensione, quam dare solet pro perpetuo irredimibili absque tali conditione, quia non tantum oneratur venditor. Si tamen sit pœna quædam, tunc contractus videtur usurarius; nam obligat emptor venditorem, ut reddat sibi capitale cum lucro ex pensione habito. Cum verò est conditio, non est usura; nam pen- inde est, ac emere censum perpetuum, cum hac conditione, ut possit venditor, si velit, redimere intra tres vel quatuor annos primos. Hoc autem licitum est, sicut etiam licitum est emere irredimibilem & redimibilem: iste enim est maximus utriusque quodammodo. Hæc iam non habent locum, post breue Pij quinti prohibentis census irredimibiles. Conditio tamen ista potius est ex parte venditoris; tamen ut modo fiunt, non ita est: nam tales census pretio redimibilibus sunt, & redimibiles vocantur, ob id, hoc iniquum est, & usurarium apparet.

Solet quartò alia apponi circumstantia, cum non solum venditor pensionem, emptor facit eam pretium, quo censum regit. v.g. emit quis decem pro centum, nisi ille alius soluat futuro tempore decem, computatur in censum, & iam tenetur dare pensionem respondentem centum & decem, pura, vnde cum. Hoc autem ex natura rei aliquando est licitum, aliquando non. Cum venditor habet unde soluat, & non vult id solvere, iuste fieri potest, sicut, qui mutuat alteri pro certo tempore, si hic non soluat, cum possit, ille alius potest iuste exigere, vnde de pretium pro censu habeat: cum verò venditor non habet, & absque culpa non potest solvere, tunc iniustitia est id exigere ab eo.

Solet etiam tandem quintò fieri, ut venditor in emptore census anticipatam soluat pensionem, vnde fit, ut qui emit decem pro centum, si statim ei detur pensio, non soluat nisi nonaginta. Hoc autem est iniustum, & nullo modo tolerandum; hic enim verè non emit iusto pretio, nec dat pretium pro pensione. Debet igitur totum pretium dare, & pensionem suam expectare tempore, nisi sit forsan iam ab aliquanto tempore factus contractus, & solutum pretium: ut, si, in secundo anno

fiat; sed tunc, ratione talis conditionis venditorem onerantis, est augendum pretium pro pensione.

De censu temporali.

CAPVT XLIX.

Censum temporalem esse licitum, superius diximus, tam cum, qui ad tempus certum, quam qui ad incertum fit. In utroque id est necessarium: vt venditor non det pretium, peracto tempore, emptori: tunc non esset nisi mutuum cum lucro: redderet enim capitale cum lucro, quod est vsura. Non igitur debet obligari venditor, tale capitale reddere.

Debet etiam obseruari in temporali ad certum tempus, vt non detur pensio, ita vt omnes pensiones sumptæ simul excedant capitale, v. g. dedisti centum, vt tibi per decennium pensio detur, ista non potest esse vndecim, quia iam esset vsura virtualis, ac si dares centum, vt post decennium tibi darentur centum & decem, sed debes ad summum exigere decem. Ita dicitur lib. 6. q. 5. art. 2. & est communis opinio. In hoc casu liceret, eum pensio est incerta, quæ potest augeri & minui, vt, si exigeres fructus, qui aliquando decem, aliquando octo, aliquando duodecim valent, tunc, si casu plus valerent, exigere possent; cum verò tempus est incertum, non est id necessarium: nam sicuti est periculum pro vna parte, ita etiam est pro altera, quamuis semper sit attendendum, ne sit certius vnum, quam alterum: ibi enim iniustitia esset. Isti verò census temporales non sunt multum in vsu, & præsertim ad certum tempus.

Quid sit cambium, quot eius species.

CAPVT L.

Cambium est permutatio negotiatoria numismatis, pro numismate. In hac definitione tres sunt partes.

Prima est, *Permutatio*, hoc enim significat verbū cambire, vnum pro altero permutare.

Secunda est, *Numismatis pro numismate*. Non enim quælibet permutatio est cambium, vt in præsentī sumitur. Sunt enim tres species permutationis.

Prima